

WOLFGANG MITTERER

glazbenik novih integracija

Aleksandar Mihalyi

U više smo prilika na našim stranicama pisali o novom valu austrijskih skladatelja za koje bi se, uz njihove njemačke istomišljenike, temeljem broja koncerata, izdanih nosača zvuka i kritika bez imalo rezerve moglo ustvrditi da su dominantni na svjetskoj novo glazbenoj sceni. Spomenuto je da Nijemci i Austrijanci imaju primat i da uvelike daju tonus čitavoj art sceni.

Austrijski skladatelj Wolfgang Mitterer je jedan od eksponiranih skladatelja. Razlog tome je, naravno, njegov brižljivo osmišljeni i snažni idiom ali i njegova osobnost koja fascinira tijekom brojnih izvedaba u živo. Iznimno je glazbeno obrazovan i verziran u suvremene tehnološke mogućnosti koje mu stoje na raspolaganju kao skladatelju i interpretu.

U Beču je studirao za orguljaša i skladatelja, a u Stockholmu (1983.) je specijalizirao elektroakustiku. Osnovao je brojne ansamble različitih sastava i ciljeva, te isto tako uspješno nastupao s impozantnih brojem glazbenika sa čijim se idiomima i praksom naizgled teško nalazi zajednički jezik. Navedimo tek one spominjane u WAM-u: Sainkho Namtchylak, Tom Cora, Roscoe Mitchell, David Moss, Max Nagl, Ernst Reijseger, Christof Kurzmann, Franz Hautzinger, Hōzan Yamamoto, Wolfgang Puschnig, Mia Zabelka, Christian Fennesz, Marc Ducret, Louis Sclavis, te gotovo svi protagonisti bečke glazbene scene njegove generacije. Ta njegova otvorenost raznim izvorima i snaga asimiliranja se ne rijetko bilo razlogom čak i za usporedbu s Bachom. Usput recimo još jednu njegovu značajku koja govori o njegovoj vrsnoći: rijetko ide u studio - gotovo svi su njegovi nosači zvuka snimke u živo! Za Mitterera je bečka umjetnička scena izuzetno poticajna. Ne zaboravimo da su kolektivne improvizacije i akcionisti bečki *brendovi*.

Nakon studija je kao orguljaš kontinuirano izvodio djela Bacha, Messiaena, Ligetia... Učestvuje na svim važnijim suvremeno glazbenim manifestacijama, predaje u Beču i Darmstadtu, nastupa u najvažnijim

središtima i dvoranama i dobitnik je brojnih nagrada. Njegov je opus i bogat (na stotine radova) i raznovrstan: od komornih, scenska i djela za orkestar pa do rada s brojnim autorima eksperimentalnih filmova, te čak glazbe za modne revije. Brojni su njegovi angažmani u dramskim produkcijama tekstova koje sam odabire. Vrlo često reinterpreтира antologijska djela iz glazbene povijesti (Bach i Schubert) ne rijetko i u maniri DJ-a. Diskografija je, također, bogata i snimke su brižljivo odabrane i obrađene od vodećih diskografskih kuća.

Kako bi se dobila zornija slika o njegovim djelima, možda je najbolje opisati postav (*set up*) njegove opreme i glazbala pri izvedbama u živo. Redovito su tu dva računala, više kontrolera i mikseta, digitalna audio vrpca s pred-snimljenim uzorcima, često su tu dvije klavijature (elektronske u centru i klavir sa strane - uglavnom prepariran), jednoručni elektronski "bubnjevi" i brojni izvori akustičnih zvukova: od cijevi do gitara. Članovi orkestra su također smišljeno razmješteni budući je specijalnost jedna od njegovih idiomatskih značajki. Partiture su precizno napisane za sve instrumentaliste i vokale. Mitterer svoje postave duhovito naziva "pripremljenim trendovima" a svoju ulogu - sinkronizator. No, kada se nalazite u publici, ni na trenutak ne pomišljate da se improvizira, već da je sve do zadnjeg detalja promišljeno i da je Mitterer solist na elektronicu u živo. Eklatantan primjer za spomenuto zabilježen je na nosaču zvuka pod nazivom "Coloured Noise" gdje je Mitterer sučeljen s 23 glazbenika ansambla Klangforum. Navedeni ili sličan postav i postupak ima

veći broj skladatelja s manjim ili većim osobnim angažmanom, što govori da kreativno leži u pripremi, odabiru i snimanju uzoraka (*sampler*) i pisanju partiture. Naime, pred-snimljeno se nanovo kontekstualizira i taj uzorak nema poznato, već u novom okruženju dobiva novo značenje, identitet ili zvučanje. Mitterer je vremenom kreirao impozantnu bazu kraćih ili duljih uzoraka koji se i provlače kroz njegova djela te tako predstavljaju svojevrzni *leitmotiv*. Njegovi uzorci su dojmljivi i sugestivni, i to ne samo u kombinaciji već i sami po sebi, budući da Mitterer ima i istančan dar za kratku i efektnu melodiju ili strukturu serija duljih akorda. Kolika je kod njega fleksibilnost uporabe prethodno pripremljenih uzoraka ponajbolje se čuje kada elektroniku sučeli vokalima, bilo u ciklusu pjesama ("ImSturm" obrada Schuberta za elektroniku, preparirani klavir i baritona), operi ("Masacre" na tekst Marlowa za pet pjevača, devet instrumenata i elektroniku), bilo u njihovom umetanju u druge forme.

Novi Bečani, ponajprije, redom su izuzetno educirani i svojim prisutnim senzibilitetom koji izvire iz svake glazbene pore govore da su pravi baštinici jedinstvene tradicije. Ova se novo glazbena scena snažno međusobno prožima, stimulira i kao nikada do sada djeluje kao jedinstven korpus.. Nadalje, o interesu za tu glazbu među slušateljima govori i činjenica da je primjerice i prestižni Konzerthaus u Beču s preko 1800 sjedala rasprodan i par mjeseci unaprijed.

Razloge Mittererovog angažmana u teatru, na filmu i performansima treba tražiti u njegovom raskošnom talentu, virtuoznom sviranju orgulja i elektronike te djelima koja zrcale suvremene senzibilitete. Brojne su i njegove snimke s protagonistima austrijske glazbene scene koje teško žanrovski svrstati a čija djela govore o njihovoj vrsnoći i originalnosti (tek neki su gore navedeni). Ne treba ni istaći da se u svim snimkama redom prepoznaje čvrsto Mittererovo vođenje i njegov dominantni idiom čak i ako je riječ "samo" o koautorstvu.

Za početak bi bilo preporučljivo poslušati njegove nosače zvuka na kojima nastupa isprva samo kao orguljaš, a uporabom elektronike (umeće uzorke s vokalima, instrumentima itd) te ekstenzira ili "osuvremenjuje" zvuk kraljice glazbala. To su ponajprije nosači zvuka: "Stop playing", snimka četiri kompozicije s tečajeva u Darmstadtu i "Radio Fractal-Beat Music-Live". Sve su to snimke bez studijskog obrađivanja. Većini će već jedan od navedenih nosača zvuka biti dovoljan da stekne dojam o izuzetnosti Mitterera kao skladatelja i interpreta i razlozima iz kojih ga se smatra jednim od vodećih suvremenih glazbenika. Upoznavanju njegovim opera treba metodički pristupiti; najprije s onima prema tekstovima bajki (npr. "Das tapfere Schneiderlein" po Braći Grimm) a na kraju "Massacre" prema tekstu Christophera Marlowa "Masakr u Parizu" (poznatijem kao Bartolomejska noć). Za slušanje svakog od ovih scenskih djela trebalo bi se

pripremiti da bi se percipirala njihova glazbena slojevitost i asociranje na suvremeno. Mitterer svaki tekst koristi kao predložak koji potom brižno priređuje. Čitatelj ovih redova može tek pretpostaviti što je sve naš skladatelj kroz Marlowa anticipirao iz teksta koji govori o vjerskoj netrpeljivosti.

Na kraju neke bitne kratke napomene. Prvo, moram konstatirati da je ovo samo kratki portret koji treba poslužiti tek kao poticaj za uvođenje u čudesni i intrigantni svijet nove glazbe. Drugo je vezano za nadasve fascinantnu produkciju koja za vodeće novo glazbene protagoniste postaje pravilo - sve su snimke realizirali iznimni glazbenici i tonski majstori. I za kraj jedna vjerojatno korisna napomena onima koji guglajući traže dodatne informacije i nabavljaju nosače zvuka: novo glazbene nacionalne sredine su u dobroj mjeri zatvorene. Njemački i austrijski skladatelji se, primjerice, na anglosaksonskom tržištu i scenama pojavljuju relativno kasno, tek u njihovoj petoj životnoj deceniji. Olga Neuwirth je u Engleskoj donedavno bila skoro nepoznata, a Mitterer je u vrijeme nedavnog gostovanja u SAD-u izazvao pravi šok i polučio iznimno pohvalne kritike u kojima se pojavljuje i riječ nevjerojatno. Znači, treba biti oprezan i informirati se, nabavljati nosače zvuka od države do države.

Preporučena diskografija:

Koncert za klavir i orkestar (Donaueschingen)	col legno
Mixture 5 (Darmstadt - za orgulje i elektroniku)	col legno
Das tapfere Schneiderlein" (mini opera za djecu)	col legno
Stop playing (za solo orgulje)	col legno
Im Sturm (s Georgom Niglom)	col legno
Sopop (s Birgit Minichmayr)	col legno
Music for checking e-mails	col legno
Coloured Noise (Klangforum Wien and Peter Rundel)	Kairos Music
Radio Fractal/Beat Music	HatHut Records
Masters of Zen Yamamoto/Mitterer (Shakuhachi/Orgel)	wanadoo
Reluctant Games	Olongapo
Mimemata (za polu preparirani klavir i elektroniku u živo)	Olongapo